

Connect

VAN DE RECTOR

Een leerzame periode

Het coronavirus heeft voor enorm veel verdriet en ellende gezorgd. Tegelijk hebben we ook aan de TUA uit dit virus en zijn gevolgen het een en ander geleerd. Hals-overkop moest digitaal collegegeven en online vergaderen georganiseerd worden en dat is dankzij de inzet van het onder-

wijsondersteunend personeel prima gelukt. Docenten moesten rap leren wat vele studenten al lang wisten, namelijk: hoe communiceer je effectief via een computer? Van die vaardigheden kunnen we in de toekomst vaker gebruikmaken. We hebben ook geleerd hoe onmisbaar persoonlijk

contact is en hoe fysieke colleges en vergaderingen veel meer opleveren. Ik zeg daar meteen bij dat we ook geleerd hebben dat vergaderingen een stuk korter kunnen duren dan we gewend waren, maar dat wisten we eigenlijk voor 'corona' ook al. Eveneens leerden we opnieuw hoe noodzakelijk een bibliotheek is. Veel is online verkrijgbaar, maar veel ook niet. En online is het ook niet mogelijk snel even een boek door te bladeren, of te zien dat er op dezelfde plank nog een interessant boek staat.

Maar vooral leerden we hoeveel de HERE ons in de TUA als gemeenschap gegeven heeft. Samen zingen, samen bidden en samen koffiedrinken. Samen de boeken van boekenvereniging De KreNT bestormen, samen in een college niet opletten en samen uit de Bijbel lezen. De TUA is een groot goed. Dat wisten we al 125 jaar, maar juist in deze maanden is ons dat weer goed duidelijk geworden.

Prof. dr. H.J. Selderhuis, rector

De HEERE is mijn Banier

(Exodus 17:15)

'En Mozes bouwde een altaar en gaf het de naam: De HEERE is mijn Banier!' (Exodus 17:15)

Israël is vermoeid aangekomen in Rafidim, in de zuidelijke punt van de Negev-woestijn. Na hun gemopper had de HEERE hen daar genadig van water voorzien, maar het ene gevaar is nog niet geweken of een ander gevaar doemt al weer op. Dit keer door een vijandig volk: Amalek. Amalek valt Israël in de achterhoede aan, waar de zwakken zich bevinden (Deut. 25: 17). Amalek vreest God niet en dus heeft het ook geen vrees voor het volk van God.

Mozes geeft instructies aan Jozua en hijzelf gaat de volgende dag de berg op. Eenmaal bovenop neemt hij de staf van God in zijn hand, heft zijn hand omhoog en houdt zo de staf van God omhoog.

Die staf die de Heere al vaak heeft gebruikt als teken van Zijn macht. Bij de doortocht door de Rode Zee, bij de plagen en toen Mozes voor de farao stond. Steeds bleek zo dat de Heere met Zijn volk was, voor hen streed, en dat Hij alléén de enige ware God is en was. En zo blijkt ook nu: Amalek verliest.

Maar wat doet Mozes eigenlijk bovenop deze berg? Bidden? Dat ook, maar daar moeten we hier toch niet allereerst aan denken. Vers 15 maakt ons dat duidelijk. Mozes bouwt een altaar en noemt dat altaar: De HEERE is mijn banier. Dit gebeurde ter herinnering aan de strijd die had plaatsgevonden. Duidelijk zichtbaar voor de wijde omgeving had Mozes de staf van God omhoog houden, als een banier. Een banier, dat is een overwin-

ningsteken! Zakte die banier weg, dan 'zakte' ook de overwinning weg: Amalek had dan de overhand. Maar als hij hoog overeind gehouden werd, dan werd ook de overwinning overeind gehouden. Zó werd hier de overwinning op Amalek behaald!

Ruim 1400 jaar later steekt op een heuvel buiten Jeruzalem ook een stuk hout omhoog. Daar hangt Hij, veracht en bespot, de Zaligmaker van zondaren. Maar Zijn kruispaal werd de banier van overwinning. Daar versloeg Hij de Satan en al zijn trawanten. Het kruis is hét baniersteken voor de Kerk vandaag. In geestelijke strijd. In vervolging. In moeite en verdrukking. Totdat de gedachtenis aan de duivel en alle bestrijders van de Kerk geheel uitgeroeid zal zijn, zoals ook met Amalek gebeurde.

Tot slot nog één vraag: Mozes be-lijdt hier: De HEERE is mijn Banier! Zegt u dat ook mee? Of staat u nog aan de kant van Amalek, hoewel binnen de kerk? Dan staat u op vreselijk verlies! Vlucht heden dan tot de Zaligmaker, opdat u zult strijden onder Zijn kruis!

Agenda

24-28 augustus 2020

Promovendiweek, bestemd voor degenen die promotie-begeleiding krijgen vanuit de TUA.

19 september 2020

Start winterseizoen Vormingscursus voor wie geïn-teresseerd is in theologische onderwerpen. De colleges vinden op zaterdagen plaats in (naar keuze) Apeldoorn, Drachten, Goes en Sliedrecht. Zie voor meer informatie over het programma pagina 13.

7 oktober en 18 november 2020

Tweedaagse cursus 'Kerkelijk onderwijs', bestemd voor hen die vorming willen op het gebied van kerkelijk onderwijs in de brede zin van het woord (Bijbelstudie, catechese aan verschillende doelgroepen, trainingen, gesprekken).

14 en 15 oktober 2020

Conferentie onderzoeksgroep BEST (Biblical Exegesis and Theology) met als thema 'Logic of Love'.

16-20 november 2020

Week van de Vroege Kerk. Thema: 'De lofprijzing in de Vroege Kerk en nu'. Zie voor meer informatie pagina 13.

Activiteiten vinden plaats Deo Volente en onder voorbehoud van coronamaatregelen. Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

N.B. In verband met de coronamaatregelen gaan de opening van het academisch jaar en de TUA-dag dit jaar niet door!

Paspoort

Naam:	Henrian de Mots
Geboortedatum:	23 juni 1997
Burgerlijke staat:	ongehuwd
Woonplaats:	Ridderkerk
Kerkelijke thuisgemeente:	Hervormde Gemeente Ridderkerk
Studiefase:	Master

Colofon

TUA Connect is het relatiemagazine van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Verschijsning

3 keer per jaar, oplage: 27.475 ex.

Redactie

Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Johannes Visscher
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres

Theologische Universiteit Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen

Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: adressenbeheer@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

Vormgeving, drukwerk en distributie

Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften

IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941. Giften
aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

'Ik ben altijd dankbaar geweest voor Apeldoorn'

Toen ds. Rietveld (72) in 1972 aan de TUA ging studeren, was de overgang vanuit Amsterdam, waar hij aan de VU zijn theologiestudie was begonnen, vrij groot. De TUA was niet alleen veel kleinschaliger, maar ook was men in Apeldoorn kritischer richting de ontwikkelingen in de toenmalige gereformeerde wereld.

'Ik begon aan de Vrije Universiteit met een voorbereidend jaar theologie en klassieke talen', blikt ds. Rietveld terug. 'De TUA had in totaal evenveel studenten als in Amsterdam alleen al in het eerste jaar. Ik had in Apeldoorn maar zeven jaargenoten. Kort voor ik kwam was de opleiding opengesteld voor studerenden vanuit andere kerken dan de CGK. Dat maakte de studentenpopulatie breder van samenstelling.

De hele gereformeerde wereld was aan het veranderen en dat was in Amsterdam ook aan de inhoud van de colleges te merken. Iemand als professor Kuitert had veel aanhang. In Apeldoorn werden die ontwikkelingen met een kritische blik waargenomen, maar niet krampachtig. Ik herkende de instelling van de bekende theoloog Herman Bavinck: de TUA was breed, genuanceerd, maar gereformeerd belijnd. Geworteld in de reformatie met haar binding aan de Schrift en aandacht voor de geloofservaring van de Nadere Reformatie.'

Maskers Calvijn/Van Genderen

'De colleges waren bijna altijd hoorcolleges. Je schreef op wat er werd gedoceerd. Professor Oosterhoff was de enige die iemand aanwees om van het

Bijbelgedeelte Jeremia een paar verzen te exegetiseren en het resultaat ervan op college naar voren te brengen, waarop hij dan commentaar en aanvulling gaf. Ook kon hij op de hem eigen emotionele wijze het oosterse karakter van zo'n tekst uitleggen.

Professor Versteeg was altijd heel precies in zijn colleges Exegese Nieuwe Testament. Hij ging zorgvuldig en uitgebreid door de tekst heen. Wij schreven al zijn opmerkingen over Romeinen 8 op. Voor andere vakken reikte hij gestencilde collegestof uit die hij voorlas en dan moesten wij op de openstaande plekken de Griekse woorden invullen. Er waren wel eens studenten die aan medestudenten vroegen dit klusje voor hen te doen. Daar kwam de professor wel achter en hij verzocht deze studenten vriendelijk maar beslist om zelf op het college te verschijnen.

Professor Van Genderen trok de dogmatische lijnen en was eveneens punctueel. Hij had een wat peinzende, in zichzelf gekeerde uitstraling. Bij zijn ambtsjubileum werd een stukje opgevoerd waarbij studenten maskers hadden gemaakt. Die leken op een mix van Calvijn en Van Genderen. Type-rend voor zijn werkzaamheden!

Professor Van 't Spijker bracht ons de wezenlijke dingen van de Reformatie bij. Zijn colleges waren een mengeling van ernst, humor en gemoedelijkheid, zoals je dat bijvoorbeeld ook bij Luther kunt vinden. Een kerkhistoricus kan veel wijsheden bijeen-sprokkelen van degenen die hij bestudeert. Van professor Van 't Spijker heb ik onder andere onthouden dat er in de theologie door de eeuwen heen eigenlijk steeds dezelfde kwesties worden bediscussieerd, zoals de verhouding wetenschap en Bijbel, de hermeneutiek, de verhouding God en mens, de oorsprong en het einde van alle dingen, vandaag kerkzijn en de waardering van de traditie. Verder haalde hij vaak anekdotische herinneringen op aan wat hij in de gemeenten die hij diende had meegemaakt.

Professor Velema onderwees ons in de praktische vakken. Hij gaf met een zekere gedrevenheid college. Als ethicus van Apeldoorn stond hij aan het front in een seculariserende maatschappij en je kon merken dat hij nauw bij die ontwikkeling betrokken was. Homiletiek (preekkunde, red.) en ethiek kregen de meeste aandacht. We kregen veel theorie, maar we gingen als studenten ook wel eens op werkbezoek,

Ds. Rietveld aan het eind van zijn studietijd.

bijvoorbeeld bij majoor Bosshardt op De Wallen in Amsterdam, naar het christelijk-gereformeerde kindertehuis in Utrecht of we woonden een kerkenraadsvergadering bij, wat voor mij de eerste keer was dat ik iets meemaakte. Praktische vorming was er verder eigenlijk niet. Een stageperiode ontbrak toen nog en werd pas later in de studie ingepast.'

Een breed palet

'In de praktijk van de gemeente kreeg ik pas gelegenheid het in Apeldoorn bestudeerde nog wat meer op me in te laten werken. Vooral de vakken exegese, dogmatiek en kerkgeschiedenis hadden mijn belangstelling. Ik ben altijd dankbaar geweest voor de brede opleiding die ik in Apeldoorn heb genoten.

De wereld is in de 45 jaar nadat ik uit Apeldoorn vertrok erg veranderd, en de predikantsopleiding aan de TUA ook. Master en bachelor waren in mijn studietijd alleen begrippen uit buitenlandse studies. Er kwam een herschikking in de hele studieopzet, meer op persoonlijke ambities en mogelijkheden afgestemd in plaats van een breed palet. De TUA ging ook internationale betrekkingen aan met gereformeerde opleidingen elders. In onze tijd kwam er ook al wel af en toe een gast-docent, zoals professor David Bosch uit Zuid Afrika, maar er was nog geen vaste structuur van samenwerking.

Zo mag de TUA ten dienste van onze kerken en van de gereformeerde theologie wereldwijd haar plaats hebben. En dat alles onder Gods zegen, waar we in de kerken om bidden.'

Paspoort

Naam:	Harry Dingeman Rietveld
Geboren:	6 november 1947
Burgerlijke staat:	getrouwd met Gonnies Vos
Kinderen:	5 kinderen en 12 kleinkinderen
Studieperiode aan de TUA:	1972-1976
Standplaatsen:	Maarssen (vanaf 1977), Zwaagwesteinde (vanaf 1992) en Nijkerk (vanaf 1999). In 2014 ging ds. Rietveld met emeritaat.

Drie nieuwe docenten: een zesluik

De afgelopen periode is het docentenkorps van de TUA uitgebreid met drie nieuwe docenten: dr. C.C. den Hertog is aan de TUA verbonden als docent dogmatiek, dr. J. van der Knijff geeft praktische theologie, met name liturgiek, en drs. L. Snoek verzorgt voor datzelfde vakgebied het vak catechetiek. Wie zijn ze, en waar houden ze zich mee bezig?

We laten de docenten én enkele van hun studenten aan het woord.

Een blik in een college van dr. C.C. den Hertog (foto van vóór de coronamaatregelen, fotograaf: Wouter Muskee).

'Van tevoren had ik niet ingeschat hoe mooi ik het zou vinden'

Sinds 1 september 2019 ben ik terug aan de TUA. In de zomer van 1999 studeerde ik af en 20 jaar later kwam ik binnen om van de andere kant te merken hoe het aan het Wilhelminapark reilt en zeilt. Geregeld denk ik natuurlijk terug aan de tijd dat ik in de collegebanken zat – ik zie mezelf weer zitten met mijn jaargenoten.

Heel duidelijk is dat het fundament van de TUA in die twintig jaar helemaal gelijk gebleven is: het gaat nog steeds om een theologie die opkomt vanuit het zorgvuldig luisteren naar de Schrift en die gericht is op de vertolking van die boodschap voor de mens van onze eigen tijd. Het onderwijs in de dogmatiek (de leer van de kerk) mag ik nu voor een deel verzorgen en ik doe dat met veel vreugde. Van tevoren had ik niet ingeschat hoe mooi ik het zou vinden om met de studenten samen de leer van de kerk te bestuderen! Er zijn ook dingen veranderd sinds mijn afstuderen. Wat mij het meest opvalt, is de verdere professionalisering. Apeldoorn is nog meer dan destijds een universiteit. En dat is goed – temeer omdat het

persoonlijke contact met de studenten er niet minder om geworden is.

*Dr. C.C. den Hertog,
docent systematische theologie*

'Overtuiging en daadkracht zijn kenmerkend'

Zo ongeveer een jaar geleden werd dr. C.C. den Hertog benoemd als docent systematische theologie aan onze universiteit. Als tweede jaar hoorden wij hem enkele maanden geleden zijn stem soms al verheffen aan de andere zijde van het tussenschot in collegezaal 2, en daaruit alleen al bleek veel van zijn enthousiasme. Echter, toen eind april in blok 4 het vak 'Dogmatiek 1' van start zou gaan, staken de huidige omstandigheden er een stokje voor om die colleges tête-à-tête te laten plaatsvinden. We moesten het doen met een audiovisuele afspiegeling daarvan, en daarbij past het woord 'helaas'. Wat snel blijkt als je je verdiept in dogmatiek, is dat er twee kanten aan zijn: enerzijds past grote voorzichtigheid, afstand nemen van pretenties – anderzijds moet er wel iets gezegd worden, met overtuiging en daadkracht. Dat zijn twee punten die de colleges van dr. Den Hertog kenmerken. Het gaat in die colleges om uitermate grote vragen, uitermate grote onderwerpen, en wij hebben – als beginnelingen – op de weg van beantwoording daarvan nog maar een paar kleine stapjes gezet. Goede begeleiding daarin, afbakening van afdwalingen en gerichtheid op wat er wérkelijk toe doet, is wat we leren bij dit vak. Of daarvoor nu korte disputaties over elkaar (ogenschijnlijk?)

tegensprekende teksten gebruikt worden, of citaten van Jan Koopmans: het gaat ons om Godskennis, die – zoals eens in een college klonk – noodzakelijkerwijs langs het kruis gaat.

Auke Kieviet, bachelorstudent

'Zelfstandig denken wordt gestimuleerd'

Sinds dit jaar is het vak liturgiek een verplicht onderdeel van de bachelor. Dat is maar goed ook. In de eredienst van het kerkvolk aan God is het niet goed om maar wat aan te rommelen. Vanuit het diepe besef dat Christus Zelf aanwezig is waar Zijn gemeente samenkomt, is een grondige theologische doordinking op zijn plaats. En daar gaat het om bij liturgiek. Dit vak wordt gegeven door dr. J. van der Knijff. Op geheel eigen wijze loodste hij ons door de rijke geschiedenis van de liturgie. Aan het begin van elk college zongen wij een lied uit de traditie of beweging die dat college centraal stond. Het was aangenaam om samen musicerend het college te beginnen en het zorgde voor een gevoel van verbondenheid met de kerk van alle tijden en plaatsen. Zelfstandig denken wordt door de docent gestimuleerd. Een onderdeel van het vak is dan ook een reflectie op de liturgie van je eigen gemeente. Dat is waardevol. Elke predikant en kerkenraad zou zich daarmee bezig moeten houden. Het verdient aanbeveling

om niet af te gaan op wat goed of veilig voelt. De liturgie is veel hooggestemder, het is samen met al de heiligen Gods glorie grootmaken.

Henkjan Ymker, bachelorstudent

'Liturgiek is een van de spannendste vakken'

Hoe ziet de liturgie van je eigen thuisgemeente eruit? Het is altijd weer een interessante exercitie tijdens de colleges liturgiek om die vraag aan de orde te stellen. Ofwel aan het begin, bij een liturgisch voorstelrondje. Ofwel aan het eind, als de studenten een presentatie over hun thuisgemeente moeten geven. Want dan blijkt de diversiteit aan achtergronden. Van de 'bevindelijke' Gereformeerde Gemeenten tot de 'bruisende' Vrije Evangelisatie Zwolle (VEZ) – en alles wat daar liturgisch tussen ligt. En dan de uitdaging aangaan om samen te zoeken naar anker- en ijkpunten voor onze bezinning op de eredienst. Uiteraard de Schrift – nog niet zo makkelijk, want wat doe je bijvoorbeeld met al die gegevens over de oudtestamentische eredienst? En uiteraard ook Calvijn – want we zijn niet voor niets een gereformeerde universiteit die zich graag bezighoudt met de bronnen van de Reformatie. Maar ook dan is de vertaalslag nodig. Want Calvijn wilde wél een wekelijkse avondmaalsviering (welke gereformeerde kerk anno nu volgt hem hierin?) en wilde géén orgel of ander instrument in de eredienst (hoeveel rechtgeaarde calvinisten zeggen hem dat na?). Kortom, liturgiek (ik mag het sinds oktober 2018 doceren) is een van de spannendste vakken van het curriculum.

*Dr. J. van der Knijff, docent liturgiek
Foto RD, Henk Visscher.*

'Ik geniet van de gesprekken tijdens de colleges'

Ruim vier jaar geleden kwam ik voor het eerst als gastdocent op de TUA, om op verzoek van professor Kater college te geven over 'de didactiek van de catechetiek'. Eerlijk gezegd zie ik dat nog steeds als de kern van mijn taak, ook nu ik (sinds 1 november 2018) als docent verantwoordelijk ben voor het hele vak. Want het verwerven van theologische kennis is één, het overbrengen ervan in het leven en denken van jongeren in een onderwijssetting is twee. Catechetiek, dat is wat elke student weten moet over contact onderhouden, over gezag winnen, over helder en beeldend formuleren, over lesopbouw en leerprocessen. En natuurlijk over visie op houdbaar hedendaags kerkelijk onderwijs.

Ik geniet van de gesprekken tijdens de colleges, bijvoorbeeld over de brug die je als catecheet wilt slaan tussen Bijbel en jongere. Heel kort geleden heb ik een serie stageverslagen en praktijkopdrachten beoordeeld en las toen allerlei grote en kleine voorbeelden van goed kerkelijk onderwijs: een gedegen voorbereide les over het thema 'voorzienigheid', een verrassende Bijbelstudie met een groepje pubers, scherpe observaties in het (on)handige gedrag van een catecheet. En dan de gesprekscolleges van de masterstudenten en hun

stagementoren en het visiedocument dat daaruit aan het ontstaan is... Kortom: mooi werk!

Drs. L. Snoek, docent catechetiek

'Oog voor de studenten'

Het eerste college catechetiek. Drs. Snoek gaat de namenlijst bij langs. Aan het eind van de lijst gekomen, zegt hij: 'Oké, nog even een rondje of ik alle namen weet zonder lijst.' En zonder na te denken noemt hij de goede naam bij het juiste gezicht. Dat typeert de colleges van drs. Snoek. Hij ziet studenten, kent ze bij naam en weet er vrij snel achter te komen wie hij voor zich heeft. Drs. Snoek is betrokken op de student en weet alle studenten bij het college te

betrekken. Dat uit zich in een college met veel gesprek, waardevolle theorie, oog voor de studenten, sprekend vanuit de Schrift. Precies zoals het in een catechisatielokaal hoort te gaan.

Aart Jongejan, bachelorstudent

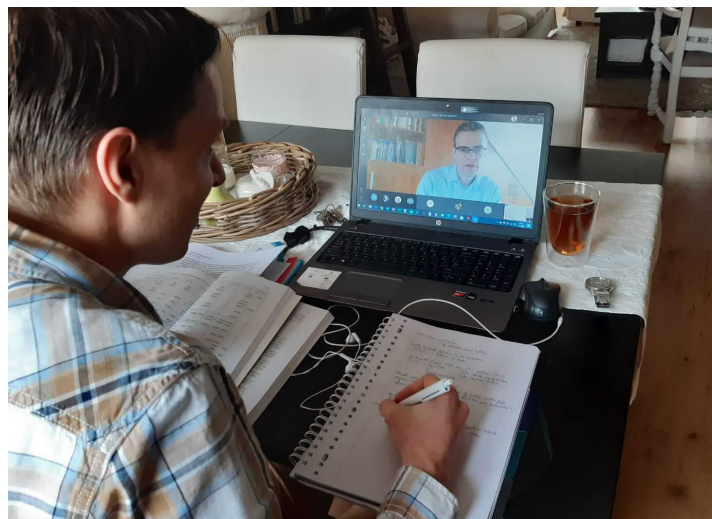

Cursus Kerkelijk onderwijs

Geef u onderwijs in de kerk? Denk aan catechisatie aan jongeren of volwassenen, het leiden van Bijbelstudiegroepen, het schrijven van Bijbelstudies of het voorgaan in leerdiensten. Dan is onze verdiepende én verbredende tweedaagse cursus 'Kerkelijk onderwijs' wellicht wat voor u! Deze wordt gehouden op D.V. 7 oktober en 18 november 2020. Kijk voor meer informatie in de agenda op www.tua.nl.

Corona en de TUA: alle hens aan dek

Ook aan de TUA gaat de coronacrisis niet voorbij. Toch nog vrij plotseling moest in het vroege voorjaar alle hens aan dek om tentamens, colleges, bibliotheekgebruik en andere zaken op aangepaste wijze door te kunnen laten gaan. Ook moesten er bijeenkomsten worden geannuleerd of uitgesteld. Hoe ervaart de universiteitsgemeenschap deze periode? We vroegen prof. dr. H.G.L. Peels en dr. H. de Waard (respectievelijk oudste en jongste docent van de TUA) naar hun ervaringen met het digitaal onderwijs. We geven u een blik in het online vergaderen en laten studenten aan het woord.

College volgen op afstand.

Lesgeven via een beeldscherm: aardig, maar surrogaat

In de bijna 35 jaar dat ik aan de TUA lesgeef, is er veel veranderd. Het onderwijs is dynamischer geworden en meer interactief dan voorheen. De recente ontwikkeling naar digitaal lesgeven brengt weer heel nieuwe mogelijkheden en problemen met zich mee. Het was bijzonder om mee te maken hoe de TUA-docenten, aangestuurd door een deskundig team, zich in snel tempo hebben bekwaamd in het communiceren via video-

verbinding in Microsoft Teams. Heel mooi dat onderwijs en studie langs deze digitale weg redelijk goed kunnen doorgaan, en dat ondanks de moeilijke omstandigheden de studenten geen studieachterstand hoeven op te lopen. Dat zou pakweg twintig jaar geleden wel anders zijn geweest.

Het heeft iets aardigs, dat face to face lesgeven via het beeldscherm. Omdat de

spankracht van studenten bij videocolleges minder is dan normaal, vergt het wel dat je inventief diverse momenten organiseert om de aandacht bij de colleges goed vast te houden, bijvoorbeeld door de studenten een korte leesopdracht te geven, extra presentaties door studenten te organiseren, hen in een eigen groepje ('kanaal') te laten werken waarbij je zelf als docent kunt deelnemen naar believen, en dergelijke.

Ik ben blij met de mogelijkheden die ons nu geboden worden, en ik heb de indruk dat de studenten dat ook zijn, en goed betrokken zijn. Wat ik lastig vind, is dat je van de groep studenten die je lesgeeft maar een deel tegelijk in beeld hebt – iemand moet spreken voordat je hem/haar ziet. Dat geeft iets onwezenlijks: praten tegen een scherm (waarop je bijvoorbeeld een powerpoint hebt gedeeld) terwijl je de mensen niet ziet. Veel vragen stellen is een optie, maar lost niet alles op.

Digitaal lesgeven is een tijdelijke oplossing, maar houdt iets van surrogaat. Het kan niet het plezier en de dynamiek van een groepsgebeuren in een collegezaal vervangen, waarbij je elkaar ziet, hoort en meeneemt. Surrogaat is nuttig en nodig voor nu, maar doet verlangen naar iets wat beter smaakt. Hopelijk kunnen we over niet al te lange tijd weer 'gewoon' aan de slag aan de TUA.

*Prof. dr. H.G.L. Peels,
hoogleraar Oude Testament*

Een blik op een online vergadering met hoogleraren, docenten en ondersteunend personeel. Met de klok mee ziet u prof. dr. A. Huijgen, prof. dr. H.G.L. Peels, ir. W.J.A. Hanekamp en dr. M.C. Mulder. De andere aanwezigen zijn op dit moment niet in beeld.

Studenten geven ook nu blijk van grote betrokkenheid

Digitaal lesgeven is anders dan 'normaal' lesgeven. Het grootste verschil – en ook het grootste nadeel – is dat de interactie met de groep veel minder is. Uiteraard hebben de studenten ook in de digitale lessen de mogelijkheid om te reageren of vragen te stellen, maar dat gaat toch op een minder natuurlijke en dynamische manier dan wanneer je fysiek bij elkaar bent. Ook mis je als docent een heel stuk non-verbale communicatie, die zo belangrijk is om te peilen hoe je verhaal landt.

Toch is mijn ervaring met het digitaal lesgeven vooral positief. Eerlijk gezegd ben ik verrast over hoe soepel de overstap naar online gegaan is en hoe waardevol ook online colleges kunnen zijn. Praten tegen je laptop went snel, zeker als er 'van de andere kant van het scherm' goede vragen en opmerkingen komen. En die komen er zeker – studenten geven ook nu blijk van grote betrokkenheid. Het is geweldig dat op deze manier het onderwijs door kan gaan.

Een van de dingen waarover ik me vooraf wat zorgen maakte, was de organisatie van werkgroepen. Maar ook dat blijkt prima te gaan. Het systeem dat we gebruiken biedt de mogelijkheid dat studenten, na een centrale start, doorschakelen naar hun eigen 'kanaal', waar ze in kleine groepjes

huiswerk bespreken of aan een opdracht werken. Als docent kan ik die groepjes digitaal langsgaan, om iets van het proces mee te maken of advies te geven.

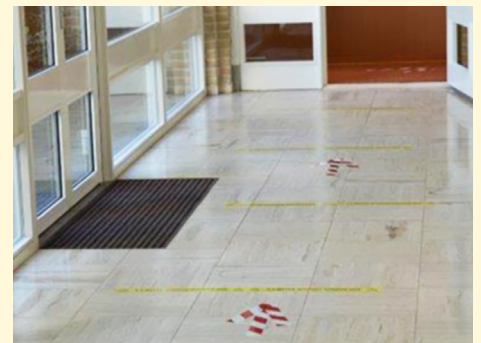
Ik ben dus dankbaar voor de middelen die ons ter beschikking staan. Veel waardering ook voor de collega's die, onder stevige tijds-

druk, deze plotselinge digital turn in goede banen hebben geleid. Niettemin zie ik erg uit naar het moment dat ik weer 'gewoon' voor een whiteboard in een van de collegezalen aan het Wilhelminapark kan staan!

*Dr. H. de Waard,
docent Hebreeuws en Aramees*

Dr. De Waard tijdens een niet-digitaal college Hebreeuws (foto van vóór de coronamaatregelen, fotograaf: Wouter Muskee).

Ook de bibliotheek is coronabestendig gemaakt.

Preekcollege in coronatijd: 'Ik kijk een lege kerkbank indringend aan'

'Wat is uw grootste, diepste verlangen, gemeente? Waar gaan uw gedachten het vaakst naar uit tijdens momenten van rust? Wie of wat is uw liefste?' Mijn stem galmt door de vrijwel lege Barnabaskerk in Apeldoorn. Het is wennen. Ik heb het warm en mijn stem is droog. O ja, ik moet gemeenteleden goed aankijken. Er wordt geobserveerd door professor Kater en twee criticasters, schiet het door me heen. Ik draai mijn hoofd naar links en kijk een lege eikenhouten kerkbank indringend aan. 'Gaat uw hart sneller kloppen wanneer u hoort over de Opgestane, levende Christus?',

vraag ik hem. Ik blijf de bank nog even aankijken. Wat surrealistisch, denk ik, en ik vraag me af: is dit eigenlijk wel iets om op deze manier te oefenen?

Iedere masterstudent van de TUA die het vak homiletiek (preekkunde) volgt, moet – naast de reguliere hoor- en werkcolleges – enkele keren een zelfgeschreven preek houden in de christelijke gereformeerde Barnabaskerk in Apeldoorn. Het vak homiletiek is een theologische bezinning op de Bijbelse verkondiging en heeft als doel om 'eigen te worden' met het hele

preekvoorbereidingsproces. In groepjes ga je bij dit vak door het exegetische- en preekproces heen. Je leert de praktische vaardigheid van het schrijven en uitspreken van een preekvoorstel. Ook krijg je als student gevoel bij het 'staan op een kansel' en het daar uitspreken van een hele preek. Daarnaast moet je als student leren om preken van anderen te analyseren en gefundeerde kritiek te leveren op preekvoorstellen. Dat is allemaal heel interessant en leerzaam, maar soms ook behoorlijk confronterend.

Dit keer was ik dus aan de beurt. Normaal gesproken zitten er meer studenten en belangstellenden verspreid in de Barnabaskerk. Nu mocht echter alleen het middenschip gebruikt worden vanwege 'corona-schoonmaakperikelen'. In dat schip zaten professor Kater, twee medestudenten, mijn verloofde en de koster. De andere studenten en belangstellenden keken online mee via een Teams-verbinding of de website van de Barnabaskerk. De preek werd gefilmd, zodat ik de beelden zelf later opnieuw kan zien en analyseren.

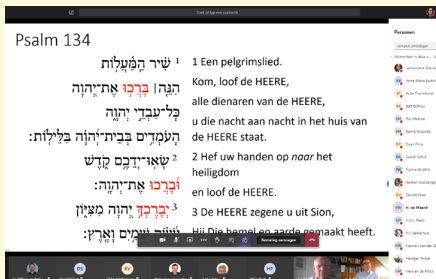
Terugkijkend ervaar ik dat deze oefening heel leerzaam was. Ik besef nu beter wat er door predikanten heen kan gaan als ze de preekstoel op stappen. Enerzijds heb je grondig een indringende boodschap voorbereid en verlang je ernaar om die vol vuur te brengen. Anderzijds besef je dat je een zwak, onvolmaakt mens bent die eveneens gebrekkige medemensen gaat oproepen om in vuur en vlam te staan voor Christus, 'de Amen, de getrouwe en waarachtige Getuige, het begin van Gods schepping' (Openbaring 3, het gedeelte waar ik over preekte). Dan word je piepklein. 'Wie ben ik?' Daarnaast besef je dat je van top tot teen bekeken wordt en dat ieder uitgesproken woord gewogen wordt. En dan was dit nog maar een oefening. Alhoewel, 'nog maar'? Nee, toch niet. Het was Góds Woord dat ik als studentje mocht vertolken. Die combinatie van de verkondiging van Gods Woord en de kritische oefensetting blijft een bijzondere.

Arjan Smit hield zijn preek voor een vrijwel lege kerk, terwijl medestudenten thuis meekijken en -luisterden.

Arjan Smit, masterstudent

De TUA schakelt over op online

Ook de wekelijkse ochtendwijding kreeg een digitale invulling.

Het ondersteunend personeel tijdens een van de wekelijkse overlegmomenten.

Wanneer je het hebt over de TUA, dan denk je vanzelfsprekend aan de gebouwen aan het Wilhelminapark. Sinds de sluiting daarvan i.v.m. de coronacrisis staan ze er wat verloren bij. Het is er stil geworden.

Ondertussen heeft niemand stilgezeten. Op de TUA is keihard gewerkt om onderwijs op afstand mogelijk te maken. In korte tijd deed Microsoft Teams zijn intrede. Dit programma maakt online colleges mogelijk.

Vroeger stonden we vroeg op om colleges te volgen. Op de TUA aangekomen, was het in de ontmoetingsruimte een gezellig geroezemoes. Nu hoeft er geen fysieke afstand meer overbrugd te worden. Er is geen risico op vertraging onderweg. Nu het in Apeldoorn stil blijft, zitten docenten en studenten bij de start van het college klaar achter hun beeldschermen. Gereed om te klikken op de knop 'Nu deelnemen'.

De collegezaal blijft leeg, maar online loopt de teller op. De een na de ander haakt aan. Microfoons en camera's gaan uit, behalve één: de docent voert het woord. Hij opent de dag, net als vroeger, met schriftlezing en gebed. Daarna gaat het college van start. We gaan de diepte in en krijgen les als vanouds. Indien nodig worden er schermen gedeeld ter ondersteuning van de uitleg.

Via chat kondigen we vragen aan. Wie wil, krijgt een beurt, dan mag de camera even aan.

Op wat kleine verbindingsproblemen na gaan de online colleges erg goed. De technische mogelijkheden zijn een zegen. Het is fijn dat op deze manier de studie zoveel mogelijk kan doorgaan!

Toch blijft het vreemd dat ieder thuis achter zijn eigen scherm zit. Hoewel er profielfoto's in beeld zijn, mist de docent zijn publiek. Er is veel minder interactie mogelijk dan 'in het echt'. Op wat app-verkeer na is er veel minder onderling contact tussen de studenten. Ik vind het gemis van de onderlinge contacten zwaarder wegen dan de tijds winst uit reistijd. Daarom liever niet 'online' als 'het nieuwe normaal'. De ontmoeting met elkaar hoort eenvoudig bij de TUA-gemeenschap!

De wekelijkse ochtendwijding gaat ook in coronatijd door. Het moment van bezinning wordt nu via Teams uitgezonden. Het is fijn dat dit kan. Prof. dr. H.J. Selderhuis was als eerste aan de beurt. Hij stelde ons gerust dat hij niet voor ons zou zingen. Waarschijnlijk vertrouwdde hij onze speakers niet. Jammer voor ons natuurlijk ;-).

Vanuit Lukas 15 hebben we geluisterd naar de gelijkenis van de goede Herder. Die Herder gaat op zoek naar een verloren schaap, totdat Hij het vindt. Om stil van te worden. De Heere draagt zorg voor Zijn kudde en daar wil Hij mensen bij inschakelen.

Leonard van 't Wout, eerstejaarsstudent

Mijn ervaringen met het coronavirus

Lockdown in Wuhan, erg, maar ver weg. Langzamerhand worden de nieuwsberichten steeds urgenter. Komt corona ook naar ons? De eerste gevallen worden bekend. We groeien samen in de kantine. Wat gaat dit voor ons betekenen? Wilde bespiegelingen, niemand weet het. Dan staat ineens alles stil. Colleges gecancelled, veel andere dingen ook. In je agenda enkel strepen. Eerst de opluchting, eindelijk rust! Eindelijk studeren. Alleen de supermarkten hebben koorts.

Maar dan merk je dat je hoestje niet overgaat, erger wordt. Je hoofd barst en duizelt en voelt heet. Je probeert te studeren maar

de letters dansen voor je ogen. Je bent oneindig moe. En dat duurt maar. Elke dag hoop je dat het beter gaat. Soms gaat het beter, maar dan ook weer slechter. Op een dag ben je benauwd. Maar gelukkig gaat het daarna vooruit, heel langzaam. Het lukt zelfs om wat tentamens te halen, mondeling, via Zoom. En al die tijd zorgen lieve studiegenoten voor je.

Naar je ouders, of überhaupt naar buiten kan niet. Na weken gaat het beter, voel je je niet meer ziek. Maar het hoesten blijft aanhouden. Ben je nog besmettelijk? Je neemt het zekere voor het onzekere.

Het leven komt online weer op gang. Colleges via Teams, vergaderingen en Bijbelstudies via Zoom, kerkdiensten als hoorspelen of toneelvoorstellingen. Maar met kaartjes en telefoontjes ben je meer dan ooit verbonden met wie je lief zijn. Je bent dankbaar dat je leeft, dat je kracht hebt. Dat je gedragen bent door de hemelse Vader en al die lieve mensen om je heen.

Hilde Bom, masterstudent

Promoveren, kun je dat leren?

Op 20 april 2020 was er een informatieavond over promoveren aan de TUA. Vanwege de COVID-19-crisis was deze avond digitaal en kwamen we bij elkaar via Zoom. Goed geregeld, maar net even anders dan een fysieke bijeenkomst. Naast de professoren waren er dertien deelnemers, afkomstig uit diverse landen; de voertaal van de avond was dan ook Engels. Ook de studieachtergrond van de deelnemers was verschillend: theologie, pedagogiek, Franse taal en cultuur etc.

Puur om mijzelf te oriënteren en informatie over het traject te krijgen heb ik besloten om deze avond bij te wonen. Een aantal andere deelnemers blijkt bij een voorstelrondje al veel verder, zij weten al dat ze willen promoveren en hebben vaak al een (specifiek) onderwerp. Gedurende deze avond wordt er allerlei informatie besproken over het promotietraject op de TUA. De TUA biedt sinds enige tijd namelijk jaarlijks een Graduate Week aan. Dit is een soort studieweek waarin promovendi en begeleiders elkaar ontmoeten en waarbij promovendi geschoold worden in het doen van onderzoek. Belangrijke vragen die tijdens de informatieavond besproken werden: hoeveel tijd moet een PhD-student per week aan zijn onderzoek besteden? Welke onderzoeksprogramma's kent de TUA waarbij aangehaakt kan worden? Wat zijn de kosten van een traject? Na deze avond was er nog voldoende gelegenheid voor ons om verder te overleggen met de professoren via Zoom of gewoon via de telefoon. Deze korte lijntjes zijn echt kenmerkend voor de TUA.

Of ik ga promoveren? Dat weet ik nog niet! In elk geval heeft deze avond mij nieuwe informatie gegeven en weet ik nu wat het traject aan de TUA inhoudt. Wie interesse heeft in een promotietraject bij de TUA zou ik zeker aanbevelen deze jaarlijkse voorlichtingsavond te bezoeken!

Adriaan van Heteren, oud-student en deelnemer aan de informatieavond over het Graduate Program.

Benieuwd naar drukwerk op papier van restafval? #duurzaam #biobased

Voor advies op maat

Herrejan Veenema

Magazijnweg 8, Alphen a/d Rijn

t: 0172 - 432 297

e: herrejan@drukkerijholland.nl

Grootformaat offsetdruk, digital print & afwerking in eigen huis.

Partner in duurzaam ondernemen

Start deeltijdmaster uitgesteld naar februari 2021

In het vorige nummer van Connect is de nieuwe deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie aangekondigd. In het achterliggende cursusjaar is deze nieuwe master ontwikkeld door de hoogleraren. Het plan was om D.V. in september 2020 van start te gaan. Echter, vanwege het coronavirus en de beperkende maatregelen, kon het visitatiebezoek in april jl. niet doorgaan. Het gevolg hiervan is dat de opleiding niet in september geaccrediteerd zal zijn en dus niet van start kan gaan. In de maanden april en mei heeft om die reden de voortgang stilgelegen. Gelukkig kunnen we op dit moment melden dat de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) besloten heeft het visitatiebezoek digitaal te doen. Het is de bedoeling dat een onderzoekspanel in gesprek gaat met college van bestuur, management, hoogleraren, commissies, werkveld en studenten over de inhoud, organisatie en het doel van de nieuwe master. Bij een positieve uitkomst van deze visitatie houden we rekening met een vertraging van een half jaar. Dat houdt in dat de nieuwe beoogde startdatum 1 februari 2021 zal zijn. Voor nieuws rondom de start van de master, kijk op de website (www.tua.nl) of neem contact op met prof. dr. Arnold Huijgen (ahuijgen@tua.nl) of Willemieke Reijnoudt (wreijnoudt@tua.nl).

Dr. A. van der Knijff:

'Mijn onderzoek wil van betekenis zijn voor de concrete preekpraktijk van vandaag'

Een uitgebreid onderzoek naar de geloofsbeleving in christelijke gereformeerde preken. Dat is de opdracht waartoe dr. Arie van der Knijff per 1 maart 2020 aan de TUA is aangesteld als geassocieerd onderzoeker Praktische Theologie.

Dr. Van der Knijff promoveerde mei 2019 in Groningen op een empirisch-homiletisch onderzoek naar bevinding in de prediking binnen de Gereformeerde Gemeenten. Nu gaat hij zich richten op bevinding in de prediking in de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK). Bron daarvoor is onder andere de prekenreeks 'Uit de Levensbron', die ruim 90 jaargangen met in totaal meer dan 4000 preken bevat. De analyse van deze preken moet o.a. antwoord geven op de vraag hoe in de achterliggende eeuw bijvoorbeeld de tekstkeuze zich heeft ontwikkeld. Ook richt dr. Van der Knijff zich op de visie op de prediking binnen de CGK, zoals die o.a. in de colleges homiletiek (preekkunde) in verleden en heden naar voren is gekomen op de Theologische Universiteit Apeldoorn.

Geassocieerd onderzoeker, wat houdt dat in?

Een geassocieerd onderzoeker maakt wel deel uit van een onderzoeksgroep van de universiteit, in mijn geval is dat de onderzoeksgroep Praktische Theologie, maar is niet in dienst van de universiteit. Je bent als onderzoeker dus zelfstandig en voert een eigen onderzoek uit. In mijn geval doe ik wel onderzoek op verzoek van professor Kater, maar ik ben zelf helemaal vrij in hoe ik dat doe en wanneer ik dat doe. Tegelijk kan ik wel gebruikmaken van alle faciliteiten van de TUA en heb ik dus een "klankbord" bij de collega's, ook uit andere vakgroepen.'

Vertel eens wat meer over uw onderzoek: waar houdt u zich mee bezig? Hoe pakt u het aan?

'Ik doe onderzoek naar de prekenreeks "Uit de Levensbron". Die serie bestaat al ruim 90 jaar en geeft dus een langdurig overzicht van hoe er binnen de CGK geprekeerd werd. Daarmee is deze serie een bijzondere onderzoeksbron. Ik heb eerst alle gegevens van de tekstpreken verzameld en in een bestand verwerkt. Daarmee kon ik die gegevens verwerken in grafieken om na te gaan waarover

geprekeerd werd en hoe vaak, etc. Dat leverde bijvoorbeeld ook informatie op over welke teksten er veel of weinig werd geprekeerd. Op grond daarvan kan ik nu keuzes maken naar welke zaken ik eerst wil kijken voor verder onderzoek. Momenteel ben ik bezig met het maken van een overzicht van de geschiedenis van de CGK en een overzicht van de geschiedenis van het vak homiletiek aan de TUA. Ook deze overzichten moeten informatie opleveren voor het maken van keuzes voor vervolgonderzoek.

Zo laat de geschiedenis bijvoorbeeld zien welke thema's discussie opleverden en is uit het overzicht van het vak homiletiek op te maken welke accenten in de dictaten van de docenten veel aandacht krijgen. Ik krijg uit deze overzichten ook meer inhoudelijk beeld bij de verschillende 'stromingen' die de CGK duidelijk kent. Op basis van al de hiervoor genoemde elementen hoop ik dan te komen tot een verantwoording van de keuzes die ik maak voor het vervolgonderzoek. Ik wil duidelijk kunnen onderbouwen waarom ik welke thema's in het verdere onderzoek centraal stel. Als dat is gebeurd, kan ik de preken gericht gaan analyseren.'

Waarom is dat interessant? Waarom wilt u hier meer over weten?

'Het doel van dit alles is natuurlijk om inzicht te krijgen in wat er door de jaren heen zoal geprekeerd is, hoe dat werd gedaan en wat vanuit die preken te zeggen is over welke mogelijke kernen, accenten, maar ook verschillen er in de preken te vinden zijn. Daarbij zal mijn focus vooral liggen op wat in de preken te vinden is met betrekking tot het geestelijk leven. Welke elementen uit de geloofsbeleving komen voor, welke krijgen accent en wat zegt dat over theologische uitgangspunten van de predikers? Professor Van 't Spijker sprak ooit het vermoeden uit dat op grond van een dergelijk onderzoek van deze prekenreeks mogelijk een homiletische geschiedenis van de CGK geschreven zou kunnen worden.

Dr. A. van der Knijff is aangesteld als geassocieerd onderzoeker Praktische Theologie.

Daar zou ik graag een aanzet toe willen geven met dit onderzoek.

Het onderzoek is echt praktisch theologisch en wil dus van betekenis zijn voor de concrete preekpraktijk van vandaag. Praktisch-theologisch onderzoek heeft als het goed is ook altijd als een van de doelen het (zo mogelijk) verbeteren of verdiepen van de actuele praktijk. Mijn onderzoek moet predikanten daarom ook in staat stellen om hun eigen preekpraktijk te onderzoeken aan de hand van de gegevens die het onderzoek oplevert. Daarmee kunnen ze niet alleen in beeld krijgen hoe in hun eigen praktijk bijvoorbeeld de geloofsbeleving in de preken een rol speelt, maar zich ook bezinnen op het doel dat ze daarmee in hun preken hebben. Juist in het worstelen tussen het beoogde doel en de werkelijkheid in de prediking kan analyse van preken inzicht geven in hoe de geloofsbeleving in de preken functioneert. Daarmee wordt het voor predikanten mogelijk om de eigen praktijk beter in beeld te krijgen en zo nodig te corrigeren of te verdiepen. Een preek laat immers veel zien over de theologische intenties van de prediker, zegt veel over zijn omgang met de Bijbeltekst en bijvoorbeeld ook over zijn visie op de gemeente. Allemaal zaken die van belang zijn en die voor elke predikant om een voortdurende bezinning en studie vragen. Daar wil mijn onderzoek een bijdrage aan leveren.'

Koninklijke onderscheidingen

Eind april is onze universiteitssecretaris en studieadviseur *Wilma van der Zande-de Roo* gebeld door de heer Ton Heerts, burgemeester van Apeldoorn, om haar te melden dat het Zijne Majesteit de Koning heeft behaagd om haar een koninklijke onderscheiding toe te kennen. De onderscheiding is mede gebaseerd op de grote inzet van Wilma voor de TUA gedurende de afgelopen veertig jaar.

De burgemeester van de gemeente Delft, mevrouw Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart, nam contact op met *prof. dr. ir. Klaas van Breugel*. Ook hij kreeg een koninklijke onderscheiding, mede vanwege zijn lidmaatschap van de raad van toezicht van de TUA vanaf 2009.

Een derde persoon binnen de TUA-gemeenschap die een lintje kreeg, is *Henk Bokhorst*, student en deels ook medewerker aan onze universiteit.

Alle drie de gedecoreerden feliciteren we van harte met hun onderscheiding!

Wilma van der Zande.

Even voorstellen

Het curatorium heeft op 18 juni 2020 **preekconsent** verleend aan *D. (Dominik) de Bruijne*.

Naam:	Dominik de Bruijne
Geboortedatum:	Ongehuwd
Kerkelijke gemeente:	CGK Ermelo
Hoofdvak:	Oude Testament
Verwachte afstudeerdatum:	Juni 2021
Aansprekende uitspraak van een theoloog:	'Wees kinderlijk afhankelijk van God en Koninklijk afhankelijk van mensen, hun oordeel, hun lof, hun dank.' (Ds. J.J. Poort)

Geslaagden

De **bachelor** is de afgelopen periode afgerond door: *Suzanne van Bart, Andries de Jong en Daniël Schut*.

Op 14 april en 27 mei 2020 is het **masterexamen** met goed gevolg afgelegd door:

- *A.E.L. (Esther) Bosker-Staller*. Haar scriptie had als titel 'Een leven lang liefhebben. Een studie naar Hauerwas' visie op huwelijk, gezin en seksualiteit'.
- *A.S. (Aart-Jan) de Jong*. Zijn scriptie had als titel 'Heft uw handen tot God. Een onderzoek naar de ruimte voor evangelische lichamelijkheid in een calvinistische liturgie'.
- *P.A. (Sander) Kok*. De titel van zijn scriptie was ' "Dit is mijn בְּרִית met hen," zegt Jhwh. Een onderzoek naar de inhoud en reikwijdte van de boodschap van בְּרִית zoals Jesaja 59,21 daarover spreekt'.

De broeders De Jong en Kok zijn op 18 juni door het curatorium **beroepbaar gesteld** in de Christelijke Gereformeerde Kerken. In diezelfde vergadering is *L. (Leonard) van 't Wout* via het **admissie-examen** toegelaten tot de studie voor het ambt van predikant in de CGK.

16 t/m 20 november*

Week van de Vroege Kerk

Thema: Lofprijzing in de Vroege Kerk

Van 16 tot en met 20 november 2020 hopen we, net als in 2019, een Week van de Vroege Kerk te houden. Het programma ziet er in grote lijnen als volgt uit:

Maandagavond 16 november:

Openingslezing door prof. dr. M.A. van Willigen.

Thema: 'De ontwikkeling van de hymne vanuit het Nieuwe testament tot Beda Venerabilis'.

Dinsdagmiddag 17 november:

Openbaar college door prof. dr. M.A. van Willigen.

Thema: 'Augustinus' visie op kerkelijke en apocriefe hymnes'.

Woensdag 18 november:

Minisymposium over 'Hymnen in de Vroege Kerk'.

Tevens **boekpresentatie** van de dwarsligger

'Aanbidden met Ambrosius in de Vroege Kerk'.

Donderdagavond 19 november:

Lezing over Hymnen in de Vroege Kerk en het prijzen van God in de 21e eeuw. Sprekers: prof. dr. M.A. van Willigen en drs. A.A.F. van de Weg.

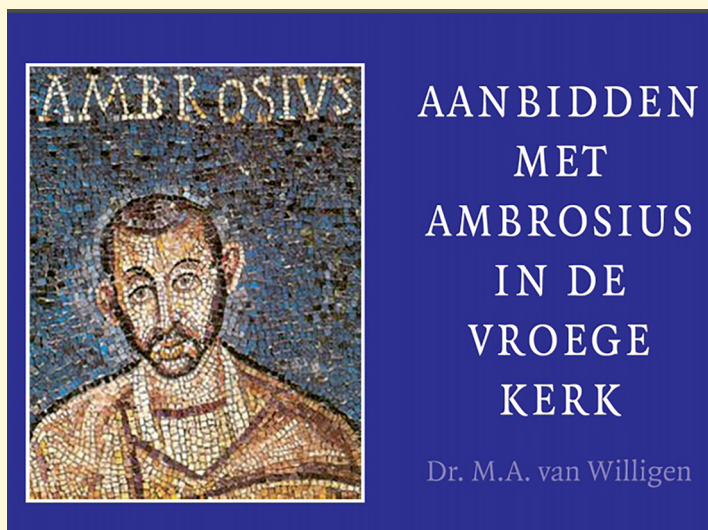
Vrijdag 20 november:

Lezing voor sponsors en donateurs van de Stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk, tevens toegankelijk voor andere belangstellenden.

Thema: 'De Lofprijzing als kern van ons belijden'.

Sprekers: ds. P.J. den Admirant en prof. dr. M.A. van Willigen.

Nadere details met betrekking tot het programma worden tijdig in de agenda op www.tua.nl bekendgemaakt. De bijeenkomsten vinden

Omslag van de dwarsligger die D.V. op 18 november 2020 gepresenteerd zal worden.

plaats op de TUA, behalve de lezing op donderdag 19 november, die in de Victorkerk te Apeldoorn wordt gehouden (Jachtlaan 187). De bijeenkomsten zijn vrij toegankelijk. Wel vragen we u om zich vooraf aan te melden voor de op de TUA te houden bijeenkomsten. Dat kan door middel van een mail naar registration@tua.nl.

**Onder voorbehoud van coronamaatregelen.*

Vormingscursus weer van start

Geïnteresseerd in theologie, maar is een hele studie te veel van het goede? Wellicht is de Vormingscursus dan wat voor u! In het winterseizoen 2020-2021 wordt deze cursus D.V. voor de 51e maal georganiseerd*. De cursus wordt op vier locaties gegeven (Apeldoorn, Drachten, Sliedrecht en Goes) in de periode half september 2020 tot eind maart 2021. Iedereen kan deelnemen, er is geen vooropleiding vereist.

Zie voor meer informatie en aanmelden:

<https://www.tua.nl/nl/kennis-delen/vormingscursus>

Het programma bestaat dit jaar uit de volgende onderwerpen:

- De Puriteinen, wat bewoog hen? (mevr. drs. C.Th. Boerke)
- Liturgie, oefenschool van kerkelijk leven (ds. J. Groenleer)
- Christelijke visie op armoede en onrecht en wat er aan te doen (prof. dr. ir. H. Jochimsen)
- Jacobus, de broer van Jezus (drs. R. van de Kamp)
- Kronieken, profetische geschiedschrijving (dr. J. van der Knijff)
- De vroege kerk en de schepping (prof. dr. M.A. van Willigen)

**Onder voorbehoud van coronamaatregelen*

Vormingswerk

CGK

Deze pandemie raakt je hart

Op dinsdag 3 maart leek het me goed om tijdens de weekopening iets te zeggen over de algemene maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus. Daar werd toen wat lacherig op gereageerd. Dat veranderde echter toen donderdagavond 12 maart bekend werd dat het kabinet besloten had dat al het hoger onderwijs in ieder geval tot en met 31 maart werd afgelast. Het trof dat het derde collegeblok bijna was afgelopen. Voor de tentamens moest halsoverkop wel wat geregeld worden. Toen 31 maart opschoof naar 1 juni

moesten we onder stoom en hoge druk ook overschakelen op digitaal collegegeven. Een proces dat anders zeker een jaar zou duren, hebben we nu in vier weken geregeld. Tussen haakjes, van een student hoorde ik naar aanleiding van de online colleges dat er twee typen docenten zijn: de student-gerichte (die vinden het maar niks dat ze de studenten niet zien) en de leerstofgerichte (die redden zich prima met een goede powerpoint).

Dankzij de social media lukt het thuiswerken redelijk, al voelt

het wel onwettelijk om niet naar je werk te kunnen gaan. Maar wanneer je hoort dat iemand die je goed kent flink ziek is, of overleden is, krijgt het virus een gezicht en realiseer je je dat je je verantwoordelijkheid dient te nemen om als individu en als organisatie de maatregelen serieus te nemen. Als TUA volgen we dan ook de aanpak die de universiteiten (VSNU) met de overheid (OCW) uitwerken en bijwerken.

Zo'n crisis zet je ook aan het denken. Allerlei beschouwingen hoe dit te duiden komen voorbij.

Wat mij opvalt is dat de vraag naar het Godsbestuur nu wel langs komt, maar niet gesteld wordt als het ons goed gaat. Hoe dan ook: deze pandemie raakt je hart. Onduidelijk is hoe lang de beperkende maatregelen nog gaan duren. Waar ik naar verlang is om samen tijdens de weekopening weer te zingen en zo boven jezelf uitgetild te worden. Tot die tijd maar neuriën: 'Door goede machten trouw en stil omgeven' (Liedboek 398).

Ir. W.J.A. Hanekamp, voorzitter college van bestuur

Studenten over de coronacrisis

STUDENTENLEVEN

'Een betere wereld begint bij jezelf'. In coronatijd ben ik me meer bewust geworden van het feit dat wij goed voor deze aarde moeten zorgen.
Evert-Jan de Jong, bachelorstudent

Minder reistijd, minder contact, meer saaiheid. Afhankelijkheid van de HEERE. Betrokkenheid en zorg voor eenzaam. Creativiteit hoe met de dingen om te gaan.
Henk Bokhorst, contractstudent

Complimenten hoe snel en goed de implementatie van Teams door studenten en docenten is gegaan! Zonder de crisis hadden we dit niet gehad. TOP!
Richard van der Linden, admissiaal student

'Elk nadeel heb zijn voordeel' is een uitspraak van een bekende voetbaltrainer. Het is gelukt om in deze digitale omstandigheden meer tentamens te halen dan ik vooraf gedacht en gepland had!
Richard van der Linden, admissiaal student

Een positief gevolg van deze crisis: dankzij alle maatregelen loop je minder snel een verkoudheid op. Al maandenlang niemand meer verkouden gezien.
Dominik de Bruijne, admissiaal masterstudent

Het heerlijke gevoel dat je bij die ene vervelende student die te veel praat, gewoon zijn microfoon uit kan zetten.
Daniël Schut, masterstudent

Student zijn in coronatijd: denken dat het heel goed kan werken om college te volgen en tegelijk computerspelletjes te spelen, tot je achter je boeken zit voor het tentamen.
Anoniem

Het coronavirus lijkt zelfs van de TUA een bunker te maken met al die hygiëne-maatregelen.
Henrian de Mots, masterstudent

Het coronavirus brengt rust mee, maar ook het virus van studieontwikkend gedrag.
Henrian de Mots, masterstudent

'Hey, jij woont toch in Apeldoorn, kan je dan nog even deze vijf boeken voor me inscannen?'
Daniël Schut, masterstudent

Student zijn in coronatijd:
Onopgemerkt spijbelen tijdens digitale colleges...

Cartoon: Jan Willem Klaassen

De COVID-19-pandemie betekent voor iedereen een regressie tot het individu of het huishouden. Introverte mensen hebben daar minder problemen mee dan extraverte mensen, maar toch zullen deze langzamerhand de verbinding opzoeken. Zo ben ik midden in deze rampzalige coronatijd verhuisd naar een studentenhuus! In het begin was het even wennen, andere mensen zo dicht in de buurt. Tegelijkertijd heb ik verschrikkelijk genoten van het kletsen met nieuwe mensen. Tot de dag van vandaag heb ik geen gevolgen van dit risico ervaren – het huis en ik zijn kerngezond.
Michael Madern, bachelorstudent

Arnold Huijgen/Karin Maag (eds.), *Calvinus frater in Domino: Papers of the Twelfth International Congress on Calvin Research, Reformed Historical Theology 65* (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2020). 370 p., ISBN 9783525540756, € 130,-.

Deze congresbundel presenteert een selectie van de bijdragen aan het internationale Calvincongres aan Westminster Theological Seminary, Philadelphia (2018). Het thema van het congres was politieke vrijheid, mede geïnspireerd door Philadelphia als stad van de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring.

A. Huijgen, 'De diepte van Pniël. Het existentiële karakter van gelovig omgaan met de Bijbel', *Theologia Reformata* 63/2 (2020), 176-185.

Theologia Reformata wijdt een themanummer aan hermeneutiek, mede naar aanleiding van het boek van prof. Huijgen, *Lezen en laten lezen*. In dit artikel reageert hij op de suggesties en kritiek van de collega's Henk van den Belt, Hans Burger, Eep Talstra, Wim van Vlastuin en Marco de Wilde.

Leanie de Kok-van Deelen, '"Warempel, het was Lea." Over (we)hinneh als partikel dat mirativiteit markeert', *Met andere woorden* 39:1 (2020), 25-35.

In september 2019 rondde Leanie de Kok haar TUA-bachelor af met een scriptie over het Hebreeuwse partikel wehinneh, dat vaak onverwachte informatie (mirativiteit) aangeeft. In dit artikel deelt ze de resultaten van haar onderzoek met een breder publiek. Ze laat zien dat in de Nieuwe Bijbelvertaling de functie van het partikel vaak passend is weergegeven, maar dat er in de lopende revisie van deze vertaling toch ook ruimte is voor verbetering.

H.G.L. Peels (red.), *Vergeving. Verkenningen rondom een delicaat thema*. Apeldoornse studies 76 (Apeldoorn: Theologische Universiteit, 2020). 131 p., ISBN 9789075847536, € 9,95.

Deze nieuwe Apeldoornse Studie is vrucht van gezamenlijke studie over het thema 'vergeving' tijdens integratiecolleges, later herhaald tijdens een TUA-dag. Vergeving is een notie die in het hart van het christelijke geloof ligt – maar hoe gaat dit in de praktijk? Zowel struikelblokken als perspectieven komen aan bod. Vanuit bijbels-theologische, kerkhistorische, ethische en praktisch-theologische gezichtspunten leveren negen bijdragen veel stof tot nadenken.

H.G.L. Peels en H. de Waard, '"Daarom klaagt mijn hart...". De hoogspanning van het Godsbeeld in Jeremia', p. 41-45, en 'Hoop, maar voor wie?', p. 27-31, *Schrift: Tijdschrift over de bijbel* 52/2 (2020).

Prof. Peels en dr. De Waard schreven beiden een artikel voor het tijdschrift *Schrift*, waarvan het meest recente nummer gewijd is aan de Bijbelboeken Jeremia en Klaagliederen. Het artikel van dr. De Waard gaat over de heilsverwachting die in het boek Jeremia te vinden is. Deze verwachting is er vooral voor de ballingen in Babel, maar het boek maakt ook duidelijk dat het heil niet tot hen beperkt zal blijven. Zelfs voor landen als Egypte, Moab, Ammon en Elam zal Gods oordeel niet het laatste zijn. Prof. Peels gaat in zijn artikel in op de vragen die opgeroepen worden door teksten waarin klagen/wenen rechtstreeks aan God worden toegeschreven. Kan God tranen in de ogen hebben, of gaat het om ironische beeldspraak? Zo niet, wat zegt dit van het beeld van God in het boek Jeremia?

Henk de Waard, *Jeremiah 52 in the Context of the Book of Jeremiah*, *Vetus Testament Supplements* 183 (Leiden/Boston: Brill, 2020). 276 p., ISBN 9789004423541, € 115,-.

In april 2019 promoveerde dr. De Waard aan onze universiteit op een proefschrift over Jeremia 52. Het proefschrift is nu, in licht aangepaste vorm, uitgegeven in de serie *Vetus Testamentum Supplements*. Hierdoor zal dit product van TUA-onderzoek een brede, internationale verspreiding krijgen en zo hopelijk wereldwijd bijdragen aan een beter verstaan van het Bijbelboek Jeremia.

Henk de Waard, 'The Dates of the 587/586 BCE Capture and Destruction of Jerusalem', *Textus* 29:1 (2020), 1-7.

In 587 (of 586) v.Chr. werd Jeruzalem ingenomen en verwoest door de Babyloniërs. De gebeurtenis staat gedetailleerd beschreven in 2 Koningen 25 en Jeremia 52, maar deze hoofdstukken geven deels verschillende data. In dit artikel onderzoekt dr. De Waard wat de oorspronkelijke data van de inname en verwoesting van de stad zijn en hoe de verschillen tussen 2 Koningen 25 en Jeremia 52 te verklaren zijn.

H.J. Selderhuis e.a. (red.), *Renaissance und Bibelhumanismus* (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2020). 376p., ISBN 9783525564790, € 100,-.

Dit boek bevat verschillende lezingen over de invloed van Erasmus' uitgave van het Nieuwe Testament in 1516 op de Bijbeluitleg in de zestiende eeuw.

'Het is een voorrecht om elke zondag te preken in een van de ruim 200 gemeenten in Malawi'

Ds. Hans van der Bas (60) is zendingspredikant. Toen hij in 2007 als hersteld hervormd predikant aan de TUA kwam studeren, had hij er geen weet van dat zijn weg naar het zendingsveld geleid zou worden. Maar nu kijkt hij verwonderd terug op de vorming die hij aan de TUA ontving.

Ds. Van der Bas was al meer dan twintig jaar predikant toen hij in 2007 weer ging studeren. Wie hersteld hervormd is, denkt bij een theologiestudie al gauw aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, waar immers het Hersteld Hervormd Seminarie (HHS) is gevestigd. Ds. Van der Bas koos echter voor de TUA: 'Aan het HHS waren verscheidene van mijn vrienden benoemd. Ik was er precies om die reden niet helemaal zeker van of studeren in Amsterdam wel de beste optie was.'

En zo kwam hij in Apeldoorn. Zijn voornemen was om de studie vooral praktisch vorm te geven. De Hersteld Hervormde Kerk (HHK) was bezig de oude Nederlandse Hervormde Kerkorde van 1951 te ijken aan Schrift en belijdenis. Kijk op de Dordtse Kerkorde, zoals die functioneert in de Christelijke Gereformeerde Kerken, zou een eigen licht kunnen werpen op de kerkordelijke discussies binnen de HHK. Daarom volgde Van der Bas colleges bij hoogleraar kerkrecht professor Selderhuis. Van der Bas: 'Zijn adagium luidde:

Er is een kerkorde om de bediening der verzoening ruim baan te bieden in de kerk.'

Vroomheid en wetenschap die samen opgaan

'Naast kerkrecht volgde ik colleges over de islam, omdat dat de tweede godsdienst is geworden in Nederland. Drs. B.J. Dikken heeft me enigszins wegwijsgemaakt met colleges en met bezoeken aan Amsterdam-Noord. Bovendien was hij mijn gids bij een uitgebreide literatuurstudie die volgde.

Mijn hoofdvak was homiletiek, dat ik volgde bij professor Baars. Ik moest onder zijn werkcolleges wel eens denken aan de woorden van Gisbertus Voetius dat vroomheid en wetenschap dienen samen te gaan.

Mijn masterscriptie schreef ik onder de hoede van zijn opvolger, professor Kater. Op een uiterst vriendelijke en praktische manier heeft die me bij het schrijven van de scriptie terzijde gestaan. En, had de altijd behulpzame Wilma van der Zande

niet aan de TUA gewerkt, dan weet ik niet of de afronding van de masterstudie wel zo'n vlekkeloos verloop had gekend. Ze is naar mijn mening terecht door de koning onderscheiden!'

Gemeenten en gemeenten in wording

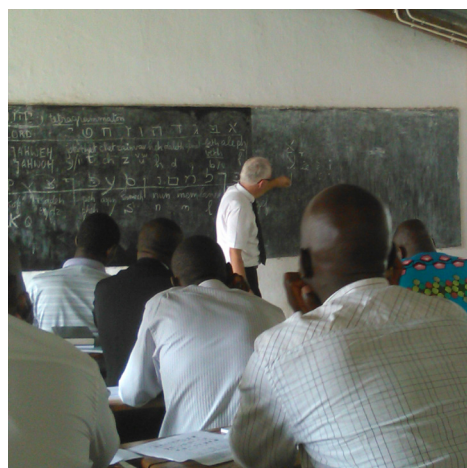
In de loop van 2015 benaderde de Commissie Zending van de HHK het echtpaar Van der Bas met het oog op het ontstaan van een vacature op het zendingsveld in Malawi. Dit resulteerde in een beroep dat de Generale Synode van de HHK uitbracht. Ds. Van der Bas: 'We hebben daar nadrukkelijk de hand van de HEERE in mogen zien.'

'Met drie Malawiaanse docenten geef ik sindsdien invulling aan de predikantenopleiding van de Reformed Presbyterian Church of Malawi. We hebben een programma ontwikkeld voor die opleiding en voor verdere studie tot op bachelor- en masterniveau. Ook verzorgen we een week per maand toerusting aan ouderlingen en diakenen in de verschillende classes van de kerk. Er wordt flink

wat vertaalwerk in gang gezet. Er is tot op heden bijvoorbeeld geen eenvoudige Bijbelverklaring voorhanden in de landstaal. Daar proberen we met onze bescheiden middelen iets aan te doen. Daarnaast ben ik vaste adviseur van het moderamen van de Generale Synode dat maandelijks vergadert. In hun opdracht is een eenvoudige kerkorde ontwikkeld en inmiddels door de synode alhier aangenomen. En, last but not least, het is me een voorrecht om elke zondag te preken in een van de ruim tweehonderd gemeenten of gemeenten in wording, verspreid over een groot deel van het land.

Als docent aan de predikantenopleiding in Malawi blijkt elk element van de studie aan de TUA zijn waarde te hebben. Ook hier is de islam de tweede godsdienst van het land en maakt een duidelijke groei door. Bij het bijstaan van de synode van de Reformed Presbyterian Church of Malawi in kerkordelijke vraagstukken komen de colleges kerkrecht heel goed van pas. En aan de predikantenopleiding mag ik onder andere aan de diakoniologische vakken mijn steentje bijdragen.

Met dank aan de HEERE denk ik terug aan mijn studieperiode aan de TUA.'

Paspoort

Naam:	Cornelis Johannes Pieter (Hans) van der Bas
Woonplaats:	Malawi
Geboortedatum:	26 maart 1960
Burgerlijke staat:	getrouwd met Marja, 7 zoons, 11 kleinkinderen
Studietijd aan de TUA:	2007-2016
Afstudeerscriptie:	Kerk en prediking. Wat de kerk der hervorming in de Nederlanden in ambtelijke vergaderingen besluit en belijdt in de jaren 1568-1620 vergeleken met homiletische ontwerpen en preken
Beroep:	Zendingspredikant in Malawi vanwege de Hersteld Hervormde Kerk, docent aan een predikantenopleiding vanaf 2017